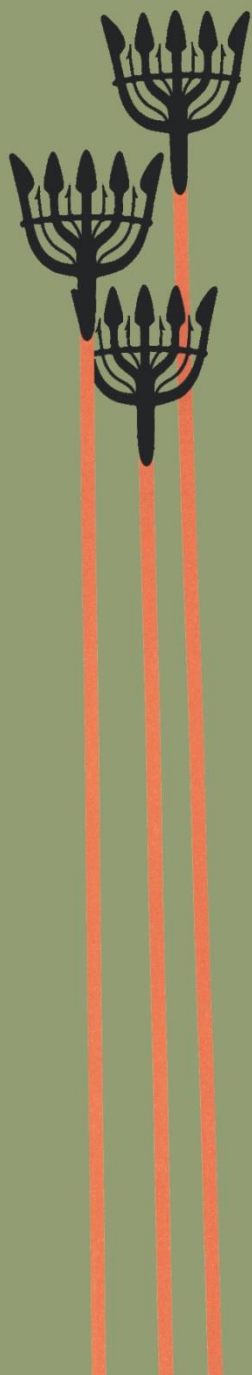

BLEKINGE MUSEUM

Rapport 2022:40

Grevagården - restaurering av barocktrappan m.m.

Antikvarisk medverkan, 2022

Jimmy Juhlin Alftberg

Rapport 2022:40

Grevagården - restaurering av barocktrappan m.m.

Antikvarisk medverkan, 2022

Karlskrona socken
Karlskrona kommun
Blekinge län

Jimmy Juhlin Alftberg

Blekinge museum

Borgmästaregatan 21
371 35 Karlskrona

Växel: 0455-30 49 60 vardagar 8-16
Reception: 0455-30 49 85

www.blekingemuseum.se

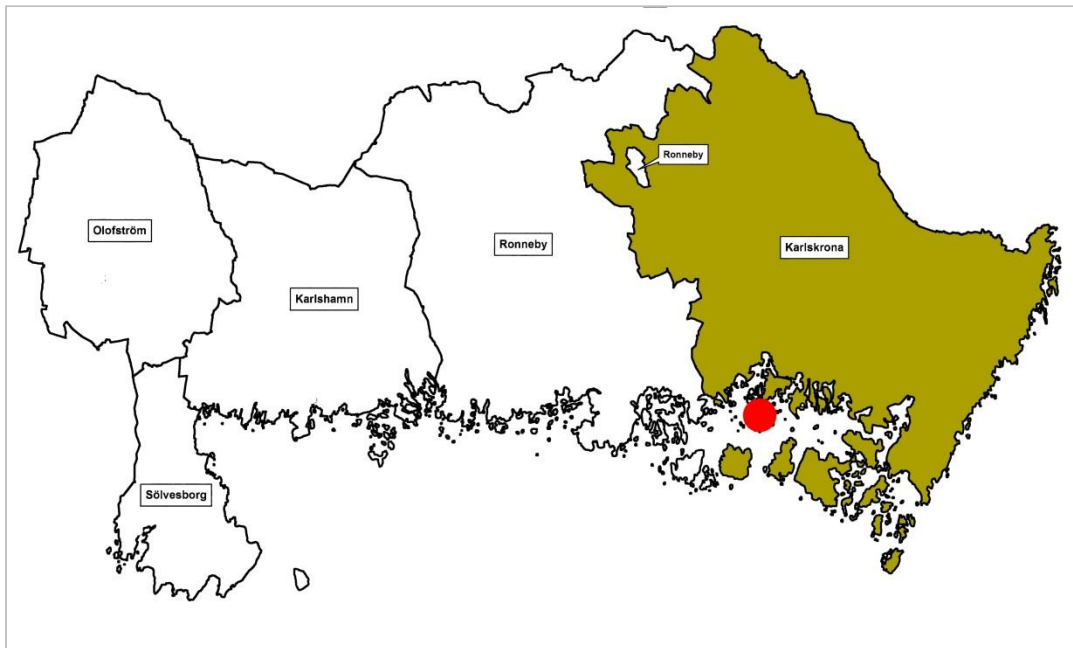
© 2022 Blekinge museum

Omslagsfoto: Barocktrappan år 1876. Foto Blekinge museums arkiv. Bilden beskuren.
Foto: Jimmy Juhlin Alftberg om inget annat anges under bild.

Kartor ur allmänt kartmaterial

Innehåll

Sammanfattning	5
Administrativa uppgifter	5
Byggnadshistorik med relevans för ärendet	5
Utförda åtgärder	6
Iakttagelser under restaureringen	10
Avvikelser från arbetshandlingarna	11
Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder	11
Övriga handlingar med relevans för ärendet	11
Fotobilaga	12

Karlskrona kommun, Karlskrona markerat.

Karlskrona, Grevgården markerad.

Sammanfattning

Barocktrappans mellersta och inskjutna fasad har genomgått restaurering genom omputsning av trekantiga väggfält, ommurning av två pilastrar samt omfogning av kalkstensmurad nisch. Därutöver har löpande underhållsarbete/lagningar utförts på norra förbindelsemuren, Förvaltarbostaden, huvudbyggnaden och den utvändiga trappan.

Administrativa uppgifter

Objekt	Byggnadsminnet Grevagården
Socken	Karlskrona socken
Kommun	Karlskrona kommun
Arbetshandlingar	Enkel åtgärdsbeskrivning upprättad av Blekinge museum
Länsstyrelsens diarienummer	432-1642-2022 (tillståndsbeslut) och 424-3053-2022 (bidragsbeslut)
Blekinge museums diarienummer	BM2022-68
Byggherre/beställare	Blekinge museum
Entreprenör	Hoby Mur & Puts AB
Antikvarisk medverkan	Blekinge museum genom Jimmy Juhlin Alftberg
Byggnadstid	Augusti–oktober 2022
Slutbesiktning	2022-11-01
Rapport granskad av	Cissela Olsson

Byggnadshistorik med relevans för ärendet

Under februari 2022 uppstod en plötslig skada på barocktrappan, tillhörande byggnadsminnet Grevagården, i det att större delen av putsen på östra pilastern, samt del av putsen på västra pilastern, släppte. Vid en närmare undersökning kunde det konstateras att ytterligare lös puts fanns i anslutning till skadorna, samt sprickbildning i angränsande väggfält och grundparti. Det kunde även noteras att pilastrarna lagats flera gånger med en stor variation av material som blandats om vartannat (kalk-, cement- och KC-bruk). Detta är sannolikt anledningen till skadornas uppkomst.

Under våren 2022 uppstod ytterligare skador på byggnadsbeståndet, då putsade kvader- och väggfältspartier på norra inkörporten/förbindelsemuren partiellt sprack upp eller helt släppte från underlaget. Därutöver fanns sedan tidigare flera mindre putsskador på den sk Förvaltarbostaden och huvudbyggnaden (samt att flera av planstegen på yttertrappan, uppförd i äldre stil 1972, visade sig vara lösa – och därmed utgjorde en hälsorisk för museets besökare).

Fig. 1. Pilastrarna under omputsning. Notera trälisterna.

Utförda åtgärder

Putsen på de bägge pilastrarna bilades bort intill tegelren yta och på de flankerande, trekantiga väggfälten bilades ytputsen bort (se vidare nedan under Iakttagelser under arbetet), fig 14. På de frilagda ytorna påfördes grunderingsbruk (St Astier NHL 5, 0–4 mm). Efter att tillhyvlade, temporära trälistor monterats på de pilasterlika pelarna, motsvarande de tidigare sju fogarna (fig. 1), skedde utstockning (St Astier NHL 3,5, 0–6 mm). Därefter utfördes slutputsning (St Astier NHL 3,5, 0–1 mm). De två flankerande väggfälten spritputsades för hand (fig. 2). Avslutningsvis omfogades kalkstensnischen (fig. 15).

Samtligt putsningsarbete var färdigt 16 augusti och efter att kalkbruket fått karbonatisera i ca två veckor utfördes målning med vit kalkfärg (Sandkalk, Målar-kalk), fig. 14. Emellertid var kulöravvikelsen för stor, varför det beslöts att om-måla med en annan färg (Kalkfärg Special, Målar-kalk), vilket skedde under slutet av oktober (sjukdom fördröjde arbetet).

Under mitten på september skedde lagningsarbeten på norra förbindelsemu-ren, Förvaltarbostaden och huvudbyggnaden (exempel på fig. 3–7). Arbetet skedde enligt samma princip som till barocktrappan, avseende kalkbruk, styrka och fraktion. Även yttertrappans plansteg sågs över och de lösa kalkstenarna om-fästes (Sto Byggklistor) samt fogades (cementbruk). Målning av lagade partier skedde under slutet av oktober och utfördes med Kalkfärg Special, som varmför-varats på museet sedan tidigare arbetsinsatser (jämför fig. 4 och 6 med fig. 8)

Samtligt arbete utöver barocktrappan är att betrakta som normalt underhålls-arbete.

Fig. 2. Traditionell spritputsning av väggfälten.

Fig. 3. Norra förbindelsemurens västra pelare, utsidan, under arbetet.

Fig. 4. Norra förbindelsemuren, insidan.

Fig. 5. Huvudbyggnadens trappa, omfogad.

Fig. 6. Norra förbindelsemuren, insidan.

Fig. 7. Förvaltarbostaden, lagning.

Fig. 8. Norra förbindelsemuren, efter arbetet. Foto Charlotta Gustafsson.

Fig. 9. Förvaltarbostaden, efter arbetet. Foto Charlotta Gustafsson.

Fig. 10. Barockmuren, efter arbetet. Foto Charlotta Gustafsson.

Iakttagelser under restaureringen

I samband med nedtagning av äldre, skadad puts noterades att stora mängder cementbruk använts vid tidigare restaureringar, både till utstockning och ytputs – trolig tillkomstperiod är 1972. På de flankerande, trekantiga väggfälten bilades all cementbaserad ytputs bort, medan stora delar av utstockningen fick lämnas (fig. 12 och 13) eftersom denna – vid borttagandet – tog med sig substantiella delar av bakomliggande tegel. Det kunde inte avgöras om teglet utgjorde en del av originalkonstruktionen, men ingenting talade emot att så kunde vara fallet. Däremot framkom sentida håltegel i de bägge pilastrarna.

Vid försök att ta bort den cementbaserade utstockningen på väggfälten undersöktes på ett par ställen det bakomliggande teglet. Detta befanns vara mycket fuktigt och spjälkade sönder vit lätta till måttliga slag med mejsel. Något intakt murningsbruk kunde inte iakttas i anslutning till tegelstenarna – allt bruk var frostsprängt och löst, som packad sand. Detta fenomen kan ha utgjort anledning till att man en gång i tiden valt att putsa med så pass mycket cementbruk.

Den myckna fukten som påträffades – trots en förhållandevis torr sommar – bedöms spontant (och utan närmare teknisk analys) utgöra ett problem. Det är till större delen okänt hur den ursprungliga terrängen gestaltar sig under den uppförda barockträdgården, men det är inte orimligt att tänka sig att urberget sticker långt upp i trädgårdens södra del (eftersom uppstickande urberg är väl synligt i anslutning till gårdsplanen, där trädgårdsdelen möter lekplatsen – dessutom ges en indikation om detta i det äldre kartmaterialet, fig. 16). Större delen av det regnvatten som infiltrerar trädgårdens jordutfyllnad pressas i så fall nedåt, norrut, och möter trappkonstruktionen med dess vertikala sidomurar. Rekommendationen är att en fördjupad teknisk undersökning utförs inom kommande år, eftersom det torde vara både enklare och mer kostnadseffektivt att genomföra kontrollerade motåtgärder *innan* större murskador framträder.

Vid uppmätning av de bägge pilastrarna kunde det konstateras att deras breddmått skiljde sig åt; den vänstra var 51 cm och den högra 56,5 cm. Det beslöts att likställa dessa under ommurningen, så att bredden hamnade på ca 54 cm.

Fig. 11. Pilastrer efter rensning av puts.

Fig. 12. Bortbilning av puts.

Avvikelser från arbetshandlingarna

Äldre utstockning av cementbruk, på de flankerande väggfälten, fick sitta kvar eftersom det bedömdes att svåra skador på bakomvarande tegelkonstruktion skulle uppstå vid ett bortbilande. Se ovan under Iakttagelser under restaureringen.

Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder

Arbetet är mycket väl utfört och följer direktiven i länsstyrelsens tillstånds- och bidragsbeslut.

Övriga handlingar med relevans för ärendet

- 2022-03-22 Blekinge museums ansökan om tillstånd avseende barocktrappan.
- 2022-04-22 Offert avseende barocktrappan, Hoby Mur & Puts AB.
- 2022-04-27 Länsstyrelsens tillståndsbeslut avseende barocktrappan.
- 2022-06-09 Blekinge museums ansökan om byggnadsvårdsbidrag.
- 2022-06-15 Länsstyrelsens bidragsbeslut avseende barocktrappan.
- 2022-09-02 Länsstyrelsens tjänsteanteckning avseende reparationsarbeten på förbindelsemuren m.m..
- 2022-09-02 Offert avseende lagningsarbeten på förbindelsemuren m.m., Hoby Mur & Puts AB

Karlskrona 2022-11-02

Jimmy Jublin Alftberg

Fotobilaga

Fig. 13. Arbetsbild.

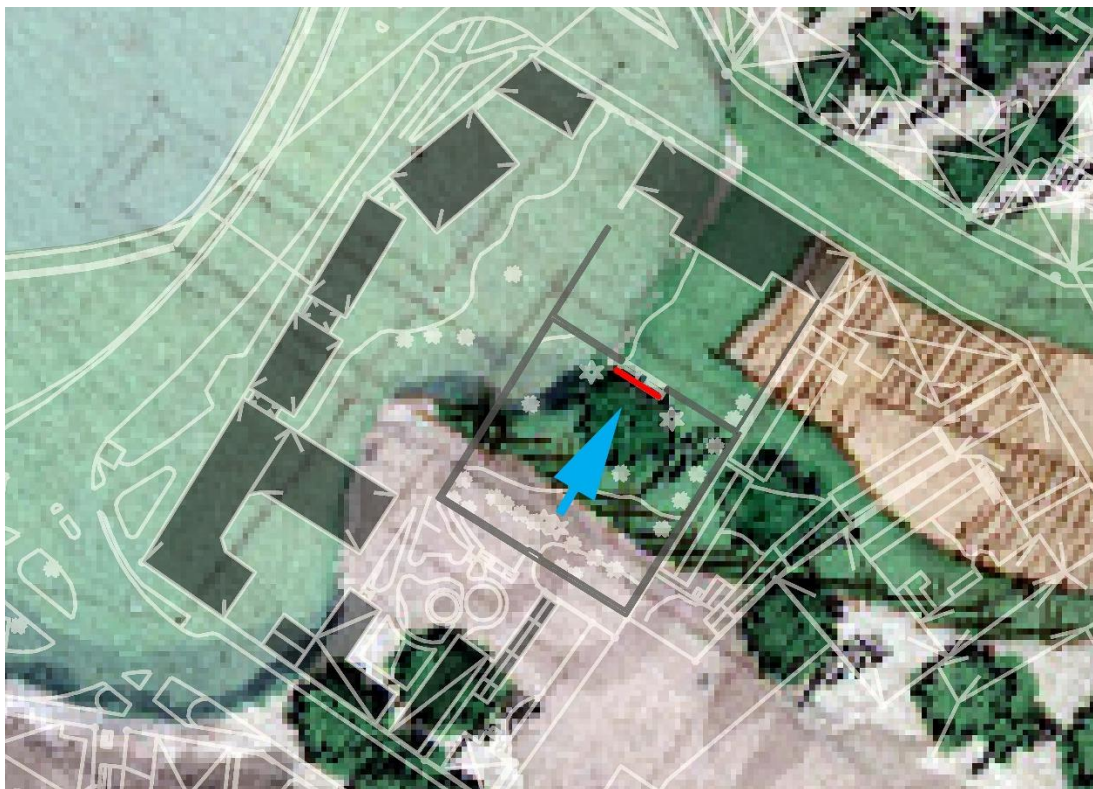

Fig. 14. Målning.

Fig. 15. Nischen omfogad.

Fig. 16. Kartöverlägg som utvisar var ungefär urberget befinner sig under barockträdgården. Röd linje markerar årets insats på barocktrappan och blå pil visar den riktning som infiltrerande regnvatten rimligen letar sig fram. Bild Stefan Flöög.

Rapportserie 2022

Blekinge museum

- 2022:1 **Residenset i Kristianstad – ombyggnad av innergården.** Kristianstad socken, Kristianstad kommun.
- 2022:2 **Skeppsgossekasernen – färgundersökning, bottenvåningen.** Karlskrona socken, Karlskrona kommun.
- 2022:3 **Ebbamåla bruk – invändig renovering av villan.** Kyrkhult socken, Olofström kommun.
- 2022:4 **Skeppsgossekasernen – färgundersökning, Plan 3 (+1 tr).** Karlskrona socken, Karlskrona kommun.
- 2022:5 **Residenset i Kristianstad – färgundersökning, lågdelarna.** Kristianstad socken, Kristianstad kommun.
- 2022:6 **Tving kyrka – renovering av kyrkogårdsmuren.** Tving socken, Karlskrona kommun.
- 2022:7 **Johannishus – ny arkivbyggnad.** Hjortsberga socken, Ronneby kommun.
- 2022:8 **Undersökning av skadeläge på fartyglämning L1978:8207/Elleholm 116. Besiktningsprotokoll.** Elleholm socken, Karlshamn kommun.
- 2022:9 **Hälleviksäng 1:27-29. Arkeologisk undersökning 2020 inför nybyggnation av bostäder.** L1979:3551 och L1979:6004, Kristianopel socken, Karlskrona kommun.
- 2022:10 **Ringamåla kyrka – borttagning av bänkrader.** Ringamåla socken, Karlshamn kommun.
- 2022:11 **Gribshunden RAÄ Ronneby 728. Forskningsundersökning av skeppsvrak vid Stora Ekön.** Ronneby socken, Ronneby kommun.
- 2022:12 **Arkeologisk förundersökning av kulturlager inom L1979:3772 (Mjällby 69:1).** Mjällby socken, Sölvesborgs kommun.
- 2022:13 **Gribshunden Marinarkeologisk dokumentation av skeppsvrak vid Stora Ekön L1978:2168/RAÄ Ronneby 728.** Ronneby socken, Ronneby kommun
- 2022:14 **Västra Vång 2021. Arkeologisk forskningsgrävning.** Johannishus 1:2, Hjortsberga socken, Ronneby kommun.
- 2022:15 **Västra Vång. Fyndgenomgång osteologiskt material.** Johannishus 1:2, Hjortsberga socken, Ronneby kommun.
- 2022:16 **Tennishallen i Karlshamn – byte av plåttak.** Karlshamn socken, Karlshamn kommun.
- 2022:17 **De blekingska kulthusen. En sammanställning av ”kulthus av stengrundstyp” från Blekinges bronsålder.** Kunskapssammanställning, 2022.

- 2022:18 **Kungshuset i Karlskrona – renovering av trädgårdsmurens insida.** Karlskrona socken, Karlskrona kommun.
- 2022:19 **Gummagölsmåla naturreservat. Inventering av kulturlämningar.** Ölgehult socken, Ronneby kommun.
- 2022:20 **Rosenfeldt 11 – fasadrenovering.** Karlskrona socken, Karlskrona kommun.
- 2022:21 **Heliga Kors kyrka – utvändig renovering.** Ronneby socken, Ronneby kommun.
- 2022:22 **Fossil åker, gravar och boplats vid Yxnarum L1979:3473, Yxnarum 7:9 och 21:1. Arkeologisk förundersökning.** Listerby socken, Ronneby kommun.
- 2022:23 **Heliga Kors kyrka – sonderande undersökning.** Ronneby socken, Ronneby kommun.
- 2022:24 **Padelbanor i Ronneby brunnsparc – ombyggnad av tennisbanor.** Ronneby socken, Ronneby kommun.
- 2022:25 **Direktörsvillan och Villa Vega – ommålningsarbeten.** Ronneby socken, Ronneby kommun.
- 2022:26 **Marinarkeologisk besiktning och dokumentation av fartyglämningen L1978:7968, belägen i Ryamadsviken, Sturkö.** Sturkö socken, Karlskrona kommun
- 2022:27 **Gamla vattenverket i Froarp - ommålningsarbeten.** Asarum socken, Karlshamn kommun.
- 2022:28 **Västeråkra gård – renovering av murar.** Karlskrona socken, Karlskrona kommun.
- 2022:29 **Lottens stuga – renovering och ommålning.** Sillhövda socken, Karlskrona kommun.
- 2022:30 **Lycke Lasta – renovering av dansbana.** Hällaryd socken, Karlshamn kommun.
- 2022:31 **Listerby kyrka – takrenovering.** Listerby socken, Ronneby kommun.
- 2022:32 **Stora Vörta gård – ombyggnad av vällingklocka.** Nätraby socken, Karlskrona kommun.
- 2022:33 **Nävräsjö 1:4 – renovering av jordkällare.** Sillhövda socken, Karlskrona kommun.
- 2022:34 **Forneboda 2022 – taktäckning.** Kyrkhult socken, Olofström kommun.
- 2022:35 **Jannebergs gård – renovering av stallets entré.** Asarum socken, Karlshamn kommun.
- 2022:36 **Hulta – Gärestad. Arkeologisk utredning steg 1 - inom Gärestad 1:4, 1:13 och Hulta 2:115.** Edestad och Ronneby socknar, Ronneby kommun.
- 2022:37 **Torhamns kyrka. Vård- och underhållsplan 2022.** Torhamn socken, Karlskrona kommun.
- 2022:38 **Villa i södra Blekan – byte av fasad.** Ronneby socken, Ronneby kommun.
- 2022:39 **Arkeologisk förundersökning av stenåldersboplatsen L 1979:3436.** Mjällby sn, Sölvesborgs kommun.
- 2022:40 **Grevagården – restaurering av barocktrappan m.m..** Karlskrona socken, Karlskrona kommun.

